

הסירוב לשרת בשטחים

מידע וכמה עצות מעשיות
לחיילי מילואים

הסירוב לשרת בשטחים

בחוברת זו מצוי מידע מעשי החשוב לכל מי שמחלבט אם לסרב לשרת בשטחים: מידע על השיפוט הצבאי, הסיכוי להגיע לכלא, מיתקני הכליאה וההתמודדות האישית, החברתית והכלכלית של המסרב ומשפחתו. אספנו את כל המידע המצטבר של 160 חברי "יש גבול" שהגיעו לכלא על סירוב במלחמת לבנון, ושל 21 (עד כה) המסרבים בתקופת ההתקוממות בשטחים.

מטרת החוברת, לתת מידע מעשי, כדי שהחלטה להסכים לשרת בשטחים או לסרב תיעשה מתוך מודעות מלאה ומידע נכון לגבי ההשלכות האישיות של המעשה. זאת היא החלטה בעלת השלכות מצפוניות כבדות לכל אזרח החרד לביטחון ישראל, לדמות המדינה ומוסריותה. חוברת זו לא באה לקרוא לסירוב, ולכן גם לא תדגיש את המחיר המצפוני והחברתי שמשלם כל אזרח המוכן לשרת בשטחים בתקופה זו.

מתי? איך?

אם החלטת לסרב, כדאי שתודיע ליחידתך לפני הגיוס בעוד מועד: הדבר יאפשר ליחידה לחפש תעסוקה תחליפית בשבילך, וימנע כעס עליך בגלל ההפתעה שגרמת ברגע האחרון. אנשים שנהגו כך, לעתים נמצא להם פתרון, או שקיבלו עונשים קלים יותר.

ביום הגיוס תילקח לשיחה עם המפקד. כדאי לבוא לשיחה עם "קווים אדומים" (החלטה ברורה מה אתה מוכן לעשות ומה לא). לפי נסיוננו, אנשים שהפגינו החלטיות בסירובם יצאו עם עונשים קלים יחסית, או בלי עונש כלל — אלה שנראו כמתלבטים, או כניבהלים מאיומים (וכך עוררו "תקוות" אצל המפקד) — ובסופו של דבר סירבו — יצאו עם עונש כבד יותר.

דע שיקשה עליך לעמוד על שלך אחרי שתעשה צעד אחד של ויתור. יציעו לך מיגוון של פשרות: עליך להחליט אם הפשרה המוצעת עומדת באמות המידה שקבעת לך מראש. המפקד עלול לאיים עליך במאסר חוזר ונשנה, או באיומים אחרים: מנסיוננו, רוב

האיומים לא מומשו; חלקם אף אינו מציאותי. עלולים "לעבוד עליך" ("תתיצב בבית-אל ונדבר..."). גם אם תגיע לפשרה בעקבות סירובך (לדוגמא: שרות בשטחים ללא מגע עם אוכלוסיה מקומית) דווח לנו על כך, כי גם לזה יש משמעות ציבורית.

העונש הצפוי

עד כה, כל המסרבים שהועמדו לדין נשפטו בידי מפקדיהם הישירים. בתחילת כל משפט נשאל החייל אם הוא מסכים להישפט בפני הקצין היושב בדין. זכותו של הנאשם לבקש להישפט בפני קצין בדרגה גבוהה יותר, אולם בזה הוא מסתכן באפשרות של עונש כבד יותר. לפי חוק השיפוט הצבאי חומרת העונש המירבי תלויה בדרגתו של קצין השיפוט:

רב סרן (או מינוי רס"ן): עד 14 יום כלא

סגן אלוף (או מינוי סא"ל): עד 28 יום כלא

אלוף משנה (או מינוי אל"מ): עד 35 יום כלא

כדאי לדעת כי דוקא קצין הקרוב לעמדתך הפוליטית עשוי להחמיר בדין, כך מלמד נסיוננו.

במלחמת לבנון היו מקרים ספורים של עונש חוזר: סרבן שריצה את מאסרו קיבל צו מחודש המזמן אותו לאותה משימה שלה כבר סירב, וסירובו החוזר גרר עונש חוזר. ב"יש גבול" ראינו בכך שימוש בצו התייצבות, לשם התנכלות והטרדה ולא לצורך השרות הצבאי. כאשר הפעלנו לחצים באמצעות אנשי ציבור וחברי כנסת, חדלו שלטונות צה"ל מנוהג זה, למרות זאת, סביר שהצבא ינסה לשוב למדיניות של צווים חוזרים, אם כך יקרה, נפעיל לחץ ציבורי ככל יכולתנו: בעניין זה ניאבק בלי להרפות.

התגובה ביחידה

עד כה לא נתקלנו במקרים של יחס עוין מצד חברים או מפקדים ביחידה; לרוב רוחשים כבוד לסרבן על נכונותו לשאת במחיר האישי בשל עמדותיו. היו יחידות שביקשו להעביר את המסרב ליחידה אחרת בגלל קושי להפעילו במסגרת יחידה שרוב תעסוקתה בשטחים.

הפרנסה

איש מילואים הנכנס לכלא תקופת מאסרו אינה נחשבת ל"שירות" והוא מפסיד את קיצבתו מהביטוח הלאומי עבור ימים אלה. כדי למנוע מצב שבו ייאלץ אדם לפעול בניגוד למצפונו בשל אילוצים כלכליים, הקימה "יש גבול" קרן עזרה המנוהלת בידי אנשי ציבור בלתי-תלויים. הסרבן הנכנס לכלא זכאי לקבל מהקרן מענק כספי, כפיצוי חלקי על הפסד הקיצבה מהביטוח הלאומי. מתן העזרה אינו מותנה בהסכמה לפירסום שמך באמצעי התקשורת.

חשש נוסף: האם יסכן הסירוב את הפרנסה או קאריירה? עד כה לא ידוע לנו על אף מקרה אחד של פיטורים בעקבות סירוב. כמו כן לא שמענו על יחס שלילי מצד חברים לעבודה. ייתכן שאף זה משקף את הכבוד שרוחשים לאדם העומד על עקרונותיו באומץ לב. נראה לנו שזה יהיה היחס גם הלאה, ביחוד עכשיו, כשרבים מסרבים והסירוב הפך לתופעה מוכרת.

המשפחה

אם סירובך יביאך לכלא, אנחנו ניצור קשר עם משפחתך כדי לעזור ולתמוך: נציע מידע מועיל, הסעה לביקור בכלא, עזרה בבעיות יומיום ובמצבי חירום. רצוי להיעזר בנו: בניגוד לאווירה הכללית, קורה שדווקא ההורים מגיבים על הסירוב בכעס, ולא נעים לפנות אליהם בתקופה זו.

הכלא הצבאי

שלא כמקובל לחשוב, אין המסרבים סובלים מהתנכלות של הסוהרים או של האסירים האחרים. כל חברינו שישבו בכלא, בלי יוצא מהכלל, מדווחים כי זכו ליחס של כבוד. חשוב לזכור ולהדגיש כי הסירוב לא נובע מניכור לחברה ולמדינה, אלא דווקא ממעורבות ונכונות להקרבה — משום כך המסרב זוכה להערכה והזדהות אישית, אף מצד מתנגדים חריפים לעמדותיו הפוליטיות.

בכלא תהיה באגף של אנשי מילואים, רובם שפוטים על אי-התייצבות, ואולי עם סדירים הנכלאים בפעם ראשונה ועל עבירות קלות. גרים במאהל או בצריפים.

בסדר היום: 3 מיסדרי נוכחות, בדרך כלל. בשעות 7:30 — 15:00 יוצאים לעבודה: מיחזור ומיון של ציוד צבאי וכדומה. יש אפשרות לקצר על ידי עבודה בקבלנות. רוב האסירים מעדיפים לצאת לעבודה, אך מי שרוצה להישאר במאהל, יכול לנסות לסדר זאת. מחוץ לשעות העבודה, אתה פנוי לעשות כרצונך בתחום המאהל. אפשר לנצל את הזמן לקריאה, לעבודות אוניברסיטה וכו' — מותר להביא ספרים, עיתונים וכלי כתיבה ללא הגבלה.

האוכל — צבאי. סיגריות — 10 אסקוט ליום.

חופשות: בחגים לפעמים. אפשר לסדר חופשה מיוחדת למטרה מסוימת (בחינה, תור לרופא, ראיון וכו' — להביא מיסמפים!)

חברה: כאשר יש מסרבים אחדים, לרוב משכנים אותם יחד.

בתור "אסיר מצפון", סביר להניח שתעורר סקרנות. רבים ינסו להיכנס אתך בשיחה. כדאי יותר לנהל שיחה כזו ביחידות, או עם שניים שלושה אנשים לכל היותר. קבוצה גדולה יותר נגררת בקלות לויכוח קולני ועקר.

בכניסה לכלא, תעבור הלם, הסוהרים עושים לך "טקס" (צעקות וכו') הנועד להראות מי שולט כאן. אך זה נגמר תוך שעות ספורות. ביום-יומיים הראשונים אתה קצת המום, אולם האסירים האחרים קולטים אותך באחוות אסירים ומעבירים לך את המידע הבסיסי (מתי יש מים חמים, איפה כדאי לעבוד וכו').

הכלא איננו סיוט, אבל השיגרה, השיעמום והניתוק מהחוץ הם קשים ביותר.

מה להביא? לאחר המשפט, מאפשרים לפעמים לנסוע הביתה להביא ציוד בסיסי. מותר להביא בלי הגבלה: לבנים, גרביים (רק צבאיות) מגבות, כלי רחצה בסיסיים. כמו כן: עיתונים, ספרים וכלי כתיבה. אין להביא: אוכל, סיגריות, או סדינים (אפשר להשתמש במגבת גדולה כתחליף).

עם כניסתך לכלא, אתה זכאי לשיחת טלפון אחת באורך דקה, כדי להודיע איפה אתה נמצא ואת סדרי הביקורים.

ביקור: אחרי השבוע השלישי, אתה זכאי לביקור שבועי אחד. — אך אפשר להשיג אישורים נוספים מקצין העיר במקום מגוריך. בלחץ אפשר לפעמים (לא תמיד) להשיג ביקור לפני תום השבועיים הראשונים. האישור הוא רק לבני משפחה (שמי), אך לרוב מכניסים גם נלווים אליהם. המבקרים יכולים להביא: לבנים, גרביים, מגבות, ספרים, כלי כתיבה. אסור להביא מזון או סיגריות. משך הביקור: 20 דקות בלבד. ההמתנה בשערי הכלא: עד שעתיים. כדאי להכין מראש מכתבים עם ידיעות ועדכונים משניים, כדי לחסוך זמן בביקור.

דאר: כתובות: כלא 4 — ד.צ. 02507; כלא 6 — ד.צ. 03734 כלא מגידו — ד.צ. 02287. זכור: קשר המכתבים אל/מן הכלא הוא מסורבל. עדיף לשלוח מכתבים עם מבקרים. גם חברי "יש גבול" שומרים על קשר מכתבים עם מי שסירב ונכלא.

הקשר עם "יש גבול"

חשוב שתזכור: כל מה שכתוב בחוברת זו נכון עד לתאריך חיבורה. צה"ל יכול לשנות מדיניות בכל יום. כדי להיות מעודכן, כדאי ליצור איתנו קשר.

ועוד לפני שתחליט אם לסרב או לא, כדאי שתתייעץ איתנו. רבים מבינינו עברו את המסלול הזה, ונסיונו עשוי להועיל לך. אין לנו מירשם אחיד. גם בינינו ב"יש גבול", חברים שונים מוצאים פתרונות שונים ללבטיהם המצפוניים.

אם אתה מתלבט בין היתר, בעניין ההשלכות החוקיות של סרובך — עורך-דין מתומכנו יוכל לעזור לך.

אם סירבת — בין אם הגעת לכלא ובין אם לפשרה — אנא, התקשר אתנו. אנחנו יכולים לעזור לך, ואתה יכול לעזור לנו במידע ובניסיון שרכשת.

סיבה נוספת לפנות אלינו: הפרסום. ללא הד ציבורי, המשמעות של סרובך מצומצמת וחלקית, אנחנו נוהגים לפרסם רשימה שמית של המסרבים. אם תסכים לכך, גם שמך יתפרסם ברשימות אלה. אם לא תרצה ששמך יתפרסם, הודע לנו לפחות על מאסרך כדי שנכלול אותך במספר הכולל של הסרבנים הכלואים. ככל שיגדל מספר זה, יהיה משקלה הציבורי של מחאתנו רב יותר. תתקשר איתנו — נשמח לראות אותך בינינו.

מאי 1988

תנועת "יש גבול"

ת.ד. 6953 ירושלים 91068

ת.ד. 4172 תל אביב 61041

"יש גבול"

טל. 03-5131462

חוברת זו אינה מיועדת להפצה חופשית אלא לחברי
תנועת יש גבול ותומכיה בלבד.

פוקס שרות 2